

Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti in zakonitosti, začetem na pobudo Terezije Burger in Franca Burgerja, obeh iz Nazarij, ki ju zastopa Bojan Grubar, odvetnik v Mariboru, na seji dne 7. aprila 2005

o d l o č i l o:

1. Točka 6 Odloka o kategorizaciji občinskih cest v Občini Nazarje (Uradno glasilo občin Mozirje, Nazarje, Gornji grad, Ljubno in Luče, št. 7/98) je, kolikor pod zaporedno številko 782260 opredeljuje javno pot Lačja vas–Veniše v delu, ki poteka po parc. št. 498/2, 500 in 505/3 k.o. Kokarje, v neskladju z Ustavo.

2. Občina Nazarje mora neskladje iz prejšnje točke odpraviti v roku šestih mesecev od dneva objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije tako, da s pobudnikoma sklene pravni posel za pridobitev zemljišča oziroma v istem roku začne postopek razlastitve ali v skladu z zakonom izpelje postopek za ukinitve javne ceste.

O b r a z l o ž i t e v

A)

1. Pobudnika izpodbijata 6. točko Odloka o kategorizaciji občinskih cest v Občini Nazarje (v nadaljevanju: Odlok), kolikor pod zaporedno številko 782260 opredeljuje javno pot Lačja vas–Veniše, saj delno poteka po zemljiščih, ki so v njuni lasti. Navajata, da o kategorizaciji te javne poti nista bila obveščena, čeprav so njuna zemljišča po 3. in 4. členu Zakona o stavbnih zemljiščih (Uradni list RS, št. 44/97 in nasl. – v nadaljevanju: ZSZ) postala javno dobro. Tudi iz 2. člena Zakona o javnih cestah (Uradni list RS, št. 29/97 in nasl. – v nadaljevanju: ZJC) naj bi izhajalo, da javna cesta ne sme biti na zemljišču v zasebni lasti, ne da bi bil prej z lastnikom sklenjen pravni posel za pridobitev zemljišča ali zoper njega izveden zakoniti postopek razlastitve. Ker naj ne bi bila pozvana k sklenitvi pogodbe o prenosu lastninske pravice in ker zoper njiju tudi ni bil uveden postopek razlastitve, je izpodbijana določba Odloka v neskladju s 37. členom Stvarnopravnega zakonika (Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ), po katerem lahko omejitve uporabe, uživanja in razpolaganja z lastninsko pravico določi samo zakon. Izpodbijana določba Odloka naj bi bila zato v neskladju tudi s 33. in z 69. členom Ustave.

2. Občina odgovarja, da je sprejela Odlok na podlagi ZJC in Uredbe o merilih za kategorizacijo javnih cest (Uradni list RS, št. 49/97 – v nadaljevanju: Uredba). Po izpodbijani določbi Odloka naj bi bila kategorizirana javna pot na relaciji Lačja vas–Veniše. Med pobudnikoma in nasprotno udeleženko naj bi bilo nesporno, da del javne poti poteka tudi po zemljiščih v lasti pobudnikov. Sporna javna pot naj bi obstajala že sto let in naj bi vodila tudi do kmetije v Lačji vasi 23, do počitniških hišic na parc. št. 505/7, 505/8, 142/1, 142/2 in 148 k.o. Kokarje ter do objektov v lasti pobudnikov. Zato naj bi bilo tudi v interesu pobudnikov, da javna pot ostane kategorizirana. Občina navaja, da je predlog kategorizacije sporne poti na podlagi Uredbe predložila v predhoden pregled in mnenje Direkciji Republike Slovenije za ceste, ki je preverila pravilnost uporabe meril za njeno kategorizacijo. Nepravilnosti naj ne bi ugotovila, zato je njeno kategorizacijo potrdila.

B)

3. Pobudnika sta priložila izpisek iz zemljiške knjige, iz katerega izhaja, da sta lastnika zemljišč parc. št. 498/2, 500 in 505/3 k.o. Kokarje, po katerih poteka javna pot, kategorizirana z izpodbijano določbo Odloka, zato izkazujeta pravni interes. Ustavno sodišče

je pobudo sprejelo in glede na izpolnjene pogoje iz četrtega odstavka 26. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 – v nadaljevanju: ZUstS) nadaljevalo z odločanjem o stvari sami.

4. Odlok določa občinske ceste po njihovih kategorijah in namenu uporabe glede na vrsto cestnega prometa, ki ga prevzemajo (1. točka). V 6. točki med javne poti v naseljih in med naselji pod zaporedno številko 782260 opredeljuje javno pot Lačja vas–Veniše v dolžini 1380 m. Iz digitalnega ortofoto načrta izhaja, da ta pot poteka tudi po zemljiških parc. št. 498/2, 500 in 505/3 k.o. Kokarje, ki so v lasti pobudnikov.

5. Ustava v 69. členu določa, da je razlastitev (odvzem ali omejitev lastninske pravice v javno korist) mogoča le proti nadomestilu v naravi ali proti odškodnini in pod pogoji, ki jih določa zakon. S tem členom Ustava zaradi zagotovitve javne koristi kljub ustavnopravnemu varstvu lastninske pravice, ki jo zagotavlja 33. člen Ustave, omogoča odvzem ali omejitev lastninske pravice na nepremičnini. Pri razlastitvi gre torej za poseg v lastninsko pravico v postopku, ki ga predpisuje Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02 in nasl. – v nadaljevanju: ZUreP-1). Gre za postopek, v katerem se za konkreten primer ugotovi, ali so izpolnjeni zakonski pogoji za razlastitev, in v katerem so zagotovljeni tudi sodno varstvo ter nadomestilo v naravi ali odškodnina.

6. Pojem in status javnih cest ureja 2. člen ZJC. Javne ceste so prometne površine splošnega pomena za cestni promet, ki jih lahko vsak prosto uporablja na način in pod pogoji, določenimi s predpisi, ki urejajo javne ceste in varnost prometa na njih. V prvem odstavku 3. člena ZJC je določeno, da so državne ceste v lasti Republike Slovenije, občinske pa v lasti občine.

7. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-87/91 z dne 28. 1. 1993 (Uradni list RS, št. 8/93 in OdlUS II, 10) odločilo, da podzakonski akt o razglasitvi javne poti ne more imeti razlastitvenega učinka za zemljišča, na katerih je ta pot, ker je to v neskladju s 33. členom Ustave. Takšen učinek sta povzročali določbi 137. člena Zakona o zemljiški knjigi (Uradni list RS, št. 33/95 – ZZK) in 85. člena ZJC, ki ju je Ustavno sodišče razveljavilo z odločbo št. U-I-224/00 z dne 9. 5. 2002 (Uradni list RS, št. 50/02 in OdlUS XI, 73). Po navedenih določbah bi država ali občina zaradi dejstva, da je bilo zemljišče uporabljeno za cesto, z vpisom javnega dobra (ceste) v zemljiško knjigo postali lastnici teh zemljišč, čeprav jih pred tem nista pridobili s pravnim poslom ali po zakonito izvedenem razlastitvenem postopku. Kategorizacija javnih cest na zemljiških v zasebni lasti torej sama po sebi ne more povzročiti prenosa lastninske pravice na teh zemljiških. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-387/02 z dne 20. 5. 2004 (Uradni list RS, št. 62/04 in OdlUS XIII, 36) tudi presodilo, da Občina po ugotovitvi, da je posamezna javna cesta grajena na zemljišču, ki je v zasebni lasti, zgolj zaradi tega ne sme opustiti njene kategorizacije, ker je dolžna spoštovati predpisana merila za kategorizacijo javnih cest. V primeru, da cesta izpolnjuje ta merila, je Občina dolžna cesto ustrezno kategorizirati in s pravnim poslom ali po zakonito izvedenem razlastitvenem postopku pridobiti zemljišče, na katerem je cesta zgrajena.

8. V obravnavanem primeru občina s pobudnikoma ni sklenila pravnega posla za pridobitev zemljišč. Zoper njiju tudi ni bil izveden postopek razlastitve po določbah ZUreP-1. Zato je 6. točka Odloka v izpodbijanem delu v neskladju z 69. členom Ustave. Ker 6. točka Odloka v tem delu nedopustno posega v lastninsko pravico, je v neskladju tudi s 33. členom Ustave.

9. Glede na navedeno v 7. točki obrazložitve gre za primer iz prvega odstavka 48. člena ZUstS. Kadar Ustavno sodišče izda ugotovitevno odločbo, določi organu, ki je izdal protiustaven oziroma nezakonit predpis, rok, v katerem mora ugotovljeno neustavnost oziroma nezakonitost odpraviti. Izpodbijana določba Odloka je v neskladju z Ustavo, ker je Občina opustila dolžno ravnanje. Zato je Ustavno sodišče na podlagi drugega odstavka 48.

člena v povezavi z drugim odstavkom 40. člena ZUstS naložilo Občini, naj v roku šestih mesecev s pobudnikoma sklene pravni posel za pridobitev zemljišča oziroma v istem roku začne razlastitveni postopek ali pa v primeru ugotovitve, da cesta ne izpolnjuje pogojev za kategorizacijo, v skladu z ZJC izpelje postopek za ukinitve javne ceste.

C)

10. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi 48. člena in drugega odstavka 40. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Janez Čebulj ter sodnice in sodniki dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk in Jože Tratnik. Odločbo je sprejelo soglasno.

Št. U-I-100/03-13

Ljubljana, dne 7. aprila 2005.

Predsednik

dr. Janez Čebulj l. r.